

SOCIAL HISTORY

Олег Друздєв

Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України

УСПЕНСЬКЕ БРАТСТВО ТА ЛЬВІВСЬКІ ЄПИСКОПИ. ЧАСТИНА II: АТАНАСІЙ ШЕПТИЦЬКИЙ¹

Oleh Druzdiev

Ivan Krypiakievych Institute of Ukrainian Studies of National Academy of Sciences of Ukraine

DORMITION BROTHERHOOD AND LVIV BISHOPS. PART 2: ATANASII SHEPTYTSKY

Throughout the history of Lviv Assumption Brotherhood, the relationship between the Brotherhood and local bishops was one of the most important factors that influenced its status. Depending on who occupied the archbishop position, this relationship was not steady and changed all the time. This statement illustrates the contrast between the rule of Barlaam and Atanasii Sheptytsky. The Brotherhood was trying to preserve its legal status being forced to face new rules according to which new Catholic ecclesiastical model for the development of the diocese was introduced and confirmed. At the same time, the implementation of Catholic standards into the life of Lviv diocese gave Atanasii Sheptytsky the possibility to solve the problem of the Assumption Brotherhood self-governance for his own benefit. So, this article is dedicated to a new stage in the relationship between these two parties that was reached after ten years of reconciliation with the bishop.

Keywords: brotherhood, Dorminion brotherhood, Stauropegion, Atanasii Sheptytsky, Synod of Zamosc, Lviv.

Пропонована тема досі ще не ставала предметом досліджень. Одначе, вона має абсолютно важливе та прикладне значення для дослідження історії Успенського братства. Саме за урядування єпископа, а згодом митрополита Атанасія Шептицького відбувся синод у Замості, який справив значний вплив на утвердження унійної традиції в львівській єпархії. І саме за його правління та участі було нанесено потужного удару по правовому становищі Ставропігії. Події цих часів, частково можна простежити у дослідженнях істориків Церкви. Так, зокрема львівський дослідник Ігор Сковчиляс у статті «Унівський архімандрит та львівський єпископ Варлаам Шептицький (1643-1715)»² подає ґрунтовний опис особливостей перехідного періоду між урядуванням Йосифа Шумлянського та Атанасія Шептицького. У своїй монографії «Галицька (Львівська) єпархія XII-XVIII ст. Організаційна структура та правовий статус»³ дослідник подає комплексний огляд ситуації та подій в єпархії, що дозволяє простежити умови та історичний контекст взаємин між братством та єпископом протягом всього періоду. Предмет цього дослідження, частково, висвітлений у праці Ярослава Ісаєвича «Братства та їх роль в розвитку української культури XVI-XVII ст.»⁴,

¹ Це друга частина циклу статей, присвячених історії взаємин Ставропігійського братства з львівськими єпископами у XVIII ст. Перша стосувалась відносин з єпископами Йосифом Шумлянським та Варлаамом Шептицьким. Див.: Друздєв, О. (2017). Успенське братства та львівські єпископи. Частина I: Йосиф Шумлянський, Варлаам Шептицький. *Молодий вчений*, 5, 19-23.

² Сковчиляс, І. (2013). Унівський архімандрит та львівський єпископ Варлаам Шептицький (1643-1715). *Генеалогічні записки*. Львів, *Вип. 11 (нової серії 5)*

³ Сковчиляс, І. (2010). *Галицька (Львівська) єпархія XII-XVIII ст.. Організаційна структура та правовий статус*. Львів: Видавництво Українського католицького університету.

⁴ Ісаєвич, Я. (1966). *Братства та їх роль в розвитку української культури XVI-XVII століття*. Київ: Наукова думка.

яка була перевидана в Канаді в розширеному вигляді у 2006 р.¹. У ній автор, висвітлюючи історію братства, подав основні події, які вплинули на його розвиток та оцінив їх як такі, які нанесли непоправної шкоди Ставропігії. Важливою подією, яка вплинула на розвиток відносин між тоді ще єпископом та Успенською конфрастернією, став синод у Замості. Цій події присвятили свої розвідки о. д-р Юрій Федорів² та о. Даріуш Цюлка (Dariusz Ciołka)³. У цих працях дослідники приділили увагу аналізу постанов Синоду та їх впливу на розвиток унійної церкви. Важливо відмітити, що обидва дослідники дійшли до висновку, що Замойський з'їзд започаткував процес латинізації унійної церкви⁴. Крім цього, відзначалась роль братства, як єдиного репрезентанта світського стану на церковному синоді⁵.

Позаяк, як вже зазначалось, дана тема майже невисвітлена історіографічно, основним джерелом отримання необхідної інформації тсали архівні матеріали. Основою для цього дослідження стали документи фонду № 129 Центрального державного історичного архіву України в місті Львові. Цей фонд присвячений правонаступнику братства – Ставропігійському інституту, в якому зберігались документи організації від її заснування. Основний масив матеріалів репрезентує період після вищевказаного синоду. Завдяки збереженим документам, вдалось реконструювати заходи, які вживав Атанасій Шептицький з метою підпорядкування конфрастернії своїй владі. Конфлікт в братстві, який розпочався 1723 р., дав можливість єпископу втрутитись у внутрішні справи конфрастернії. Як наслідок, протягом майже всього правління владики, братство зосередило свої зусилля на збереженні незалежності від нього. Очевидно, що робилось це у судовому порядку, посередником у якому виступали інституції римо-католицької церкви. Від так, наявні архівні документи дозволяють реконструювати ці події. Важливим доповненням до загальної картини є матеріали, видані у кількох томах серії «Monumenta Ucrainae Historica». Зокрема у 5 томі опублікована пропозиція Атанасія Шептицького увалити на синоді в Замості рішення про підпорядкування братства його владі⁶. Даний документ має важливе значення для реконструкції суті взаємин між сторонами та значення, якого надавала місцева церковна влада питанню підпорядкування братства своїй владі. Зважаючи на вищесказане, можемо стверджувати, що дана тема має важливе прикладне значення для: а) дослідження історії братства; б) дослідження історії львівської унійної єпархії; в) дослідження процесу адаптації нової еклезіальної традиції в середовищі вірян. Саме тому, на наш погляд, проблематика відносин між Успенським братством та місцевою церковною владою має досить велику актуальність. Метою даної статті є простеження впливу динаміки змін взаємин між єпископом Атанасієм Шептицьким та Ставропігією. Завдання: простеження причин змін у відносинах між сторонами. Хронологічні межі охоплюють період правління А. Шептицького 1715 – 1746 рр.

Прийняття унії поставило на порядок денний питання щодо реорганізації внутрішнього укладу життя львівської єпархії, частиною якої було львівське братство. Зовнішньополітична нестабільність, викликана подіями Північної війни, а також процес усвідомлення, на різних рівнях, нової еклезіальної приналежності, відклало вирішення цієї проблеми на 20 років. Ситуація кардинально змінилась у 1720 р., коли на синоді в Замості були прийняті рішення, які мали серйозні наслідки для реформ в єпархії та зміни відносин з Ставропігією.

Після затяжного конфлікту з Йосифом Шумлянським, який завершився прийняттям братством унії у 1708 р.⁷, наступив період нормалізації відносин, пов'язаний з урядуванням Варлаама Шептицького⁸. Фактично, за його нетривалого правління жодних серйозних конфліктів

¹ Isaievych, Ia. (2006). *Voluntary Brotherhood: Confraternities of Laymen in Early Modern Ukraine*. Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies Press.

² Федорів, Ю. (1972). *Замойський синод 1720 р.* Рим: Видання «Богословії», Ч. 3.

³ Ks. Ciołka, D. (2006). Synod Zamojski z 1720 roku i jego postanowienia. Krakow, *Almanach Diecezjalny*, t.2.

⁴ Федорів, Ю. (1972). *Замойський синод 1720 р.* Рим: Видання «Богословії», Ч. 3, 27.

⁵ Ks. Ciołka, D. (2006). Synod Zamojski z 1720 roku i jego postanowienia. *Almanach Diecezjalny*, t. 2, 14.

⁶ Monumenta Ucrainae Historica (1964). Упоряд. митр. Андрей Шептицький. Рим: Український Католицький університет, *Volume V.*, 340.

⁷ Киричук, О. (1996). Перехід Львівського Ставропігійського братства під юрисдикцію Св. Апостольського престолу (за матеріалами ЦДІА України у Львові). *Успенське братство і його роль в українському національно-культурному відродженні: доп. та повідомл. наук. конф. (4 – 5 квітня 1996 р.)*. Львів: ЛНБ, 96.

⁸ Друзев, О.В. (2017). Успенське братство та львівські єпископи. Частина I: Йосиф Шумлянський, Варлаам Шептицький. *Молодий вчений*, 5, 21.

не спостерігається. Навпаки, приклад зібрання братств у 1712 р. у зв'язку з правовими утисками руської (української) громади міста¹ свідчать про намагання зберегти внутрішню єдність єпархії. Смерть владика у 1715 р. та обрання його наступником Атанасія Шептицького, не змінила стану речей. Як і в попередні роки, представники Ставропігії брали участь у елекційному соборі² і навіть чин хіротонії нового єпископа був здійснений в Успенській церкві³. Це вкотре підтверджує значну суспільну роль братства. Фактично, до 1720 р. відносини з єпископом були стабільними. Ситуацію кардинально змінив провінційний синод у Замості того ж таки 1720 р..

Синодальні рішення досі викликають неоднозначну оцінку української, передовсім церковної, історіографії через проблематику «латинізації» уніатської церкви, які вони започаткували⁴. Однак для братства цей синод був важливий з двох моментів. Перший: з світських осіб в ньому брали участь тільки дві особи: Іван Чесниковський та Стефан Лясковський, які були членами (Стефан – сеньйор) Ставропігії⁵. Таке виключне становище членів Ставропігії не оминув своєю увагою львівський владика. Свідченням цього є пропозиції до ухвал синоду, надіслані Атанасієм Шептицьким, серед яких окремим пунктом зазначалась необхідність встановлення ієрархічного контролю над Успенським братством⁶. Це свідчить про продовження конфлікту святоюрського двору з Ставропігією, хоч і з певними періодами примирення. Виправданість антибратської позиції єпископа стала явною вже на синоді. Під час проведення цього зібрання, делегація братства вчинила справжній церковний демарш, відмовившись визнавати запропоновану нунцієм Ієронімом Грімальді, формулу Символу віри⁷. Зважаючи на статус заходу, видається, що на такий крок братчики вдалися маючи під собою певну основу. Найімовірніше, що нею був соціальний та правовий статус організації, який залишався стабільно високим. Другий момент полягав у наслідках синодальних постанов. Серед них можемо виділити наступні: 1. Заборона уніатам брати участь у православних богослужіннях та звертатись в духовних потребах до некатоліцьких духівників; 2. Заборона залучати мандрівних священників; 3. Всі видання мали отримати апробату від місцевого єпископа-ординарія. Окремим пунктом наголошувалось на потребі виправлення книг від «схизматичних помилок»⁸. Крім цього, окремими пунктами вводилось поняття законності утворення братств мирян, які мали мати статuti, апробовані апостольською або єпископською владою, архів, фіксовані фінанси та майно, над яким вводився контроль⁹. Ще одним важелем впливу на братство стало зобов'язання утримувати трьох світських священників та одного диякона при Успенській церкві, на яких, очевидно, мав вплив єпископ¹⁰. Оцінюючи постанови синоду в Замості, Ярослав Ісаєвич зазначав, що нівелюючи різницю між греко- та римо-католицькою Церквами, ці рішення створили сприятливі умови для втручання у справи братства, яке захищало традиційний візантійський обряд¹¹.

Постзамойський період в історії Ставропігії, на наш погляд, був найважчим. Отримавши канонічні підстави для втручання, владика Атанасій Шептицький, спробував встановити фіскальний контроль над молодшим братством при Онуфріївському монастирі. На цю спробу Ставропігія одразу відповіла судовою протестацією, посилаючись на положення папської булли 1709 року¹². Однак, 1722 р. зважаючи на відсутність фундаційного документу (де факто, причиною була

¹ Сkochиляс, І. (2013). Унівський архімандрит та львівський єпископ Варлаам Шептицький (1643-1715).

Генеалогічні записки. Львів, *Вип. 11 (нової серії 5)*, 36.

² Собори Львівської єпархії (2006). *Упорядкування та історичний нарис Ігоря Сkochиляса*. Львів: Видавництво УКУ, 2006.

³ Сkochиляс, І. (2010). *Галицька (Львівська) єпархія XII-XVIII ст.. Організаційна структура та правовий статус*. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 616.

⁴ о. д-р. Федорів, Ю. (1972). *Замойський синод 1720 р.* Рим: Видання «Богословії», Ч.3., 27.

⁵ Ks. Siółka, D. (2006). Synod Zamojski z 1720 roku i jego postanowienia. *Almanach Diecezjalny*, t.2., 14.

⁶ Monumenta Ucrainae Historica (1964). *Упоряд. митр. Андрей Шептицький*. Рим: Український Католицький університет. Vol V., 340.

⁷ Сkochиляс, І. (2010). *Галицька (Львівська) єпархія XII-XVIII ст.. Організаційна структура та правовий статус*. Львів: Видавництво Українського католицького університету, 285.

⁸ *Провінційний Синод у Замості 1720 р.Б. Постанови* (2006). Івано-Франківськ: Нова Зоря, 281.

⁹ *Провінційний Синод у Замості 1720 р.Б. Постанови* (2006). Івано-Франківськ: Нова Зоря, 291.

¹⁰ ЦДІА України у Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 806, арк.1.

¹¹ Isaievych, Ia. (2006). *Voluntary Brotherhood: Confraternities of Laymen in Early Modern Ukraine*. Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 111.

¹² ЦДІА України у Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 815, арк.1.

відмова платити «подарунок» владиці), єпископ таки скасував «молодше» згромадження¹. Того ж 1720-го року, маляр Лукаш, який виконував роботи в Онуфріївському монастирі, передав церковне срібло ігумену собору св. Юра на що, за словами останнього, «була воля єпископа»². Позаяк владики відмовився повернути майно, відповідний позов був направлений до нунціатури у Варшаві³. Своєрідним контрвипадом Шептицького стала судова справа щодо несплати дарчих записів Лавришевича Степана на василіанські монастирі, які мало виплатити Успенське братство⁴. Однак, зважаючи на те, що характер справи носив більш цивільний характер, братство не з'явилося на суд і оскаржило дії владики⁵. Як наслідок, окремим декретом папська нунціатура заборонила єпископу втручатись у справи конфрадернії⁶. Позаяк досягнути бажаного впливу на інституційному рівні не вдалось, Атанасій Шептицький вдався до персонального тиску. Очевидно, під виглядом душпастирської опіки над братчиками, яка залишалась в компетенції владик протягом всього досліджуваного періоду⁷. Так зокрема, один з сеньйорів конфрадернії – Семен Гребінка у листі до Стефана Лясковського скаржився, що єпископ погрожував відлучити його від церкви за вигаданими причинами⁸. Прикметно, що серед зазначених порушень був «непослух єпископові»⁹. В одному з наступних листів до Лясковського, Гребінка навіть стверджує про накладання екскомуніки на нього¹⁰. Однак, цей епізод достатньо швидко вирішився на його користь. Де факто, єдиним способом захисту від посягань владики було звернення до нунціатури у Варшаві, а згодом навіть у Римі. 1722 р. владики висунув вимогу недрукувати без його підтвердження книг, пояснюючи це тим, що братство видає «схизматичську» літературу. Однак безрезультатно.

1723 р. розпочався найбільший конфлікт всередині братства, пов'язаний з розтратою сеньйором Стефаном Лясковським коштів Ставропігії. Користуючись нагодою, Шептицький звинуватив братство у фінансових зловживаннях та викликав їх на духовний суд. Позаяк, згідно папського бреве 1709 р. єпископ не мав повноважень вирішувати такі справи самостійно, їй було передано до суду Нунціатури, яка призначила відповідну комісію. Судова тяганина, яка тривала до 1725 р. призвела до фактичного нівелювання прав і привілеїв братства¹¹. Над діяльністю конфрадернії був встановлений нагляд. Зокрема у фінансовій сфері. Як наслідок – значні грошові збитки¹². Крім цього, прецедент зловживань у братстві дав підставу для перегляду доцільності збереження його прав і привілеїв. Зокрема, на початку 1725 р. комісія папської нунціатури у Варшаві підготувала кілька пропозицій щодо підпорядкування Ставропігії львівському єпископу, анулювання їх привілеїв як «схизматичних» та ряд інших змін. Цікаво, що найпершим у цьому документі, вказувалось на те, що Успенська конфрадернія активно протистоїть як світській, так і церковній владі через надмір прав, якими вона користується¹³. Далі наводився ряд пропозицій, серед яких виділимо 5: 1. Дозволити єпископу здійснювати візитації і вносити корективи у діяльність братства; 2. Приведення всіх братських привілеїв у відповідність з нормами Католицької церкви; 3. Введення у форму братської присяги католицького Символу віри; 4. Заборонялось приймати не католиків; 5. Видача коштів – тільки за згоди братства та єпископа¹⁴. Не всі пропозиції були реалізовані, однак слід зауважити, що майже кожна з них підважувала основні принципи існування та діяльності Ставропігії.

¹ Національний Музей імені митрополита Андрея Шептицького у Львові, Відділ рукописів і стародруків, Ркл.176, арк. 35 зв.

² ЦДІА України у Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 817, арк. 5.

³ ЦДІА України у Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 816, арк.1.

⁴ ЦДІА України у Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 812, арк.1.

⁵ Зубрицький, Д. (2011). *Хроніка Ставропігійського братства. Переклад: Іван Сварник*. Львів: Видавництво «Апріорі», 245.

⁶ ЦДІА України у Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 819, арк.1.

⁷ Шептицький, Л. (1860). *Львовская руская спархія передь стома льты, описана по донесенію, поданому до Римской куріи Преосвященнїшимъ Львомъ Шептицкимъ, єпископомъ Львовским, Галицким и Камянецкимъ*. Львовъ, Типомъ Ставропігійского Института, 1860.

⁸ ЦДІА України у Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 820, 1 арк.

⁹ ЦДІА України у Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 820, 1 арк.

¹⁰ ЦДІА України у Львові, ф.129, оп. 1, спр. 822, 2 арк.

¹¹ Isaievych, Ia. (2006). *Voluntary Brotherhood: Confraternities of Laymen in Early Modern Ukraine*. Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies Press, 123.

¹² ЦДІА України у Львові, ф. 129, оп. 1, спр. 863, арк. 1.

¹³ ЦДІА України у Львові, ф.129, оп.1, спр.868, арк. 1.

¹⁴ ЦДІА України у Львові, ф.129, оп.1, спр.868, арк. 1-2.

Користуючись сприятливим моментом, єпископ через свого прокурора, вкотре намагався встановити фінансовий контроль над братством, однак безрезультатно¹. Фактично, відстоювання незалежності від єпископа, яка була, за висловом самих братчиків «інтересом цілої нації»² вкотре стало пріоритетним напрямком боротьби Ставропігії у церковній площині. Позаяк в 1725 р., в результаті перевірки книг, було виявлено, що вони не відповідають вченню Католицької церкви, прокурором єпископської курії було накладено секвестр на типографію та бібліотеку конфрадернії³. У відповідь братство подало протест, в якому зазначало, що даний крок є неправомірним і призвів до значних фінансових втрат⁴. Позаяк така «активність» з боку єпископа була розцінена як спроба нав'язати свою юрисдикцію, братство вкотре змушене було добиватись підтвердження незалежного від єпископа статусу⁵. Декретом Конгрегації по поширенню віри від 9 вересня 1727 р. це рішення було підтвержене, однак додано положення про встановлення контролю з боку комісій, які мав призначати нунцій⁶. користуючись нагодою та незважаючи на декрети папського нунція, єпископ вкотре наклав секвестр на братське майно, на час перевірки, проти чого була направлена відповідна протестація⁷. Позаяк перевірка тривала досить довго, вже в жовтні було відправлено листа до Стефано Рутгіо з повідомленням про повільний хід перевірки, в результаті чого була паралізована діяльність братства⁸.

1730-ті рр. виявились доволі напруженими. Окрім постійних перевірок, найбільше прикростей Ставропігії завдав судовий процес з Унівською, а згодом і з Почаївською друкарнею. Прикметно, що свою діяльність Унівська типографія відновила 1732 р., тому дослідники, які займались цією темою, припускають, що це було зроблено для спроби зламати видавничу монополію братства⁹. Видається, що даним кроком митрополит (Шептицький був возведений в сан у 1729 р.¹⁰) намагався повторити аналогічний крок Йосифа Шумлянського, з ціллю примусити Ставропігію до переговорів з ним і на його умовах. Однак вийшло з точністю до навпаки. 29 квітня 1733 р. проти митрополита Атанасія було подано позов до нунціатури стосовно друкарні та інших обмежень та перешкод¹¹. Поруч з цим, зважаючи на порушення декрету короля від 30 жовтня 1730 р. про підтвердження прав на виключний друк руських книг¹², позов був направлений і до королівського суду. Судовий процес в обох інстанціях тривав доволі довго. Фактично, реальне зрушення відбулось наприкінці січня 1736 р., коли король Август III видав судовий позов владиці у цій справі¹³. Двома тижнями згодом, те ж провадження було відкрито й щодо братства, яке було звинувачено у видавництві та розповсюдженні «схизматичських» книг¹⁴. Судова справа з Унівською друкарнею завершилась декретом від 31 жовтня 1740 р., за яким монахам дозволялось видавати лише ті книги, які не видавали братчики¹⁵. Це рішення нанесло серйозного удару типографії, яка, однак, припинила своє існування лише в 70-их рр. через конкуренцію з боку власне Успенської та Почаївської друкарень¹⁶.

¹ ЦДІА України у Львові, ф.129, оп.1, спр.870, арк. 1.

² ЦДІА України у Львові, ф.129, оп.1, спр.824, арк. 3.

³ Ісаєвич, Я. (1966). *Братства та їх роль в розвитку української культури XVI-XVII століття*. Київ: Наукова думка, 94.

⁴ ЦДІАУ України у Львові, ф.129, оп.1, спр.881, арк.1-2.

⁵ Oryginalne listy różne do szlchetnego bractwa Stawropigialnego lwowskiego z Rzymu i Warszawy pisane 1727-1730. <http://bazy.oss.wroc.pl/kzc/wyniki_pl.php?RL-000450> (2017, вересень, 30).

⁶ Шараневич, І. (1895). Юрій Еліясевиць. *Исторический очерк*. Львів, тип. Ставропігійського Інститута, 7.

⁷ ЦДІА України у Львові, ф.129, оп.1, спр.901, арк.1.

⁸ ЦДІАУ України у Львові, ф.129, оп.1, спр.905, арк.1.

⁹ Juda, M. (1988/89). Podstawy prawne publikacji wydawnictwa dla Kościołów wschodnich w Koronie i ziemiach XVI-XVIII wieku. *Folia Bibliologia 1988/89 [druk 1993 Ruskich w]*, R. 36/37, 11.

¹⁰ о. Назарко І. ЧСВВ (1962). *Київські та Галицькі митрополити: біографічні нариси (1590-1960)*. Торонто: Видавництво ОО. Василіян, 91.

¹¹ Зубрицький, Д. (2011). *Хроніка Ставропігійського братства. Переклад: Іван Сварник*. Львів: Видавництво «Апріорі», 255.

¹² Привілеї національних громад міста Львова (XIV-XVIII ст.). Упор. М. Капраль. Львів: Міське громадсько-культурне об'єднання «Документальна скарбниця Львова»; Львівський національний університет ім. Івана Франка; Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського НАН України, Львівське відділення., 2010, 99;

¹³ ЦДІА України у Львові, ф.129, оп.1, спр.940, арк. 1-2.

¹⁴ ЦДІА України у Львові, ф.129, оп.1, спр.941, арк. 1.

¹⁵ Огієнко, І. (1983). *Історія Українського друкарства*. Вінніпег-Канада: Волинь, 150.

¹⁶ Ісаєвич, Я. Українське книговидання: витоки, розвиток, проблеми. <<http://litopys.org.ua/isaevych/is26.htm>> (2017, вересень, 30).

Як вже зазначалось, найбільше братству шкоди завдавали постійні перевірки книг та намагання втручатись у внутрішні справи. З кінця 20-их рр. Ставропігія була змушена отримувати митрополиче підтвердження для видання книг. Наприклад, 2 жовтня було видано дозвіл на друк Трифологіону¹, наступного року апробовано видання Октоїха². Фактично, з кінця 30-их рр. і до смерті митрополита у 1746 р. відносини з братством залишались стабільними. Братство шукало способу звільнитись від зовнішнього нагляду нунціатури, в свою чергу Шептицький намагався максимально скористатись з ситуації, підводячи основи для прямого втручання у справи конфрастернії.

У підсумку слід зазначити наступне. Правління Атанасія Шептицького став періодом внутрішніх реформ у єпархії, основи яких були закладені постановами Замоського синоду 1720 р. Ця реорганізація прямо чи опосередковано звужувала можливості Ставропігії до існування в тій формі, яка була до цього. Як наслідок, конфлікт між єпископом (згодом митрополитом) та братством був неминучий. Відстоюючи традиційний уклад церковного життя, де факто прямо саботуючи саму суть прийняття унії з Католицькою церквою, Успенська конфрастернія сама провокувала протистояння. Прикметно, що його перебіг був зумовлений власне внутрішніми проблемами братства, які дали змогу церковній владі вперше в історії здійснювати фактичний контроль над його діями. Як наслідок, Ставропігії був нанесений удар, який призвів до остаточного занепаду організації в подальшому.

References:

1. Kyrychuk, O. (1996). Perekhid Lvivskoho Stavropihiyskoho bratstva pid yurysdyktsiyu Sv. Apostolskoho prestolu (za materialamy TsDIA Ukrayiny u Lvovi) [Transition of the Lviv Stavropigian Brotherhood under the jurisdiction of the Holy Apostolic Throne (based on the materials of the Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv)]. *Uspenske bratstvo i yoho rol v ukrayinskomu natsionalno-kulturnomu vidrodzhenni: dop. ta povidoml. nauk. konf. (4 – 5 kvitnya 1996 r.)* [Dormition Brotherhood and its role in the Ukrainian national-cultural revival: reports of the scientific conference 4 – 5 of April]. Lviv: LNB, 95 – 99 [in Ukrainian].
2. Druzdyev, O.V. (2017). Uspenske bratstvo ta Lvivski yepyskopy. Chastyna I: Yosyf Shumlyansky, Varlaam Sheptytsky [Dormition Brotherhood and Lviv Bishops. Part I: Joseph Shumlyansky, Varlaam Sheptytsky]. *Molodyy vchenyy* [Young Scientists], no. 5, 19-23 [in Ukrainian].
3. Skochylyas, I. (2013). Univskyy arkhimandryt ta Lvivskyy yepyskop Varlaam Sheptytsky (1643-1715) [Archimandrite of Univ and Lviv Bishop Varlaam Sheptytsky (1643-1715)]. *Henealohichni zapysky* [Genealogical notes]. Lviv: Vol. 11 (new series 5), 27-48 [in Ukrainian].
4. Sobory Lvivskoyi yeparkhiyi (2006). [The Lviv diocese]. *Uporyadkuvannya ta istorychnyy narys Ihorya Skochylyasa* [Ordering and historical essay of Igor Skochylyas]. Lviv: Vydavnytstvo UKU. [in Ukrainian].
5. Skochylyas, I. (2010). *Halytska (Lvivska) yeparkhiya XII-XVIII st. Orhanizatsiyina struktura ta pravovyy status* [Galician (Lviv) diocese in the XII-XVIII centuries. Organizational structure and legal status]. Lviv: Vydavnytstvo Ukrayinskoho katolytskoho universytetu [in Ukrainian].
6. Fedoriv, Yu. (1972). *Zamoyskyy synod 1720 r.* [Synod of Zamosc]. Rome: Vydannya «Bohosloviyi», Ch.3. [in Ukrainian].
7. Ks. Ciołka, D. (2006). *Synod Zamojski z 1720 roku i jego postanowienia* [Synod of Zamosc since 1720 and its provisions]. Krakow, *Almanach Diecezjalny* [Almanac Diocesan], t.2. [in Polish].
8. *Monumenta Ucrainae Historica* (1964). Rome: Ukrayinskyy Katolytskyy universytet. Volume V. [in Latin].
9. *Provintsiynyy Synod u Zamosti 1720 r. B. Postanovy* (2006). [Provincial Synod in Zamosc in 1720. Resolutions(2006)]. Ivano-Frankivsk: Nova Zorya [in Ukrainian].
10. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 801. Tsentralnyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
11. Isaievych, Ia. (2006). *Voluntary Brotherhood: Confraternities of Laymen in Early Modern Ukraine*. Edmonton: Canadian Institute of Ukrainian Studies Press. [in English].
12. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 815. Tsentralnyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [In Latin].
13. Reference. *Natsionalnyy Muzey imeni mytropolyta Andriya Sheptytskoho u Lvovi*, Viddil rukopysiv i starodrukiv, Rkl.176. [National Museum named after Metropolitan Andriy Sheptytsky in Lviv, Department of manuscripts and early printed books, Rkl.176] [in Latin].

¹ Копыстьянский, А. (1937). Дополнение к материалам относящимся к истории Львовского Ставропигиона в XVIII ст. Львов: Ставропигийский Институт. *Временник Ставропигийского Института*, 6.

² Копыстьянский, А. (1937). Дополнение к материалам относящимся к истории Львовского Ставропигиона в XVIII ст. Львов: Ставропигийский Институт. *Временник Ставропигийского Института*, 7.

14. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 817. Tsentralnyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
15. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 816. Tsentralnyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
16. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 812. Tsentralnyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
17. Zubrytskyy, D. (2011). *Khronika Stavropihiyskoho bratstva* [Chronicle of the Stavropigian Brotherhood]. Lviv: Vydavnytstvo «Apriori». [in Ukrainian].
18. Reference. «*Stavropihiy'kyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 819. Tsentralnyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
19. Sheptytskyy, L. (1860). *Lvovskaya ruskaya yeparkhiya pered stoma lty, opysana po doneseniyu, podanomu do Rymskoy kurii Preosvyashchenn'yshym Lvom Sheptytskym, epyskopom Lvovskym, Halytskym y Kamyanetskym* [The Lviv Russian diocese is in front of the one hundred years, is described by a report submitted to the Roman Curia by the Most Reverend Lev Sheptytsky, the Bishop of Lviv, Galicia and Kamenetsky]. Lviv, Typom Stavropihiyskoho Instytutu. [in Old Russian].
20. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 820. Tsentral'nyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
21. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 822. Tsentral'nyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
22. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 863. Tsentral'nyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
23. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 868. Tsentral'nyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
24. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 870. Tsentral'nyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
25. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 824. Tsentral'nyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
26. Isayevych, Ya. (1966). *Bratstva ta yikh rol v rozvytku ukrayinskoyi kultury XVI-XVII stolittya* [The brotherhood and their role in the development of the Ukrainian culture of the XVI-XVII century] Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
27. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 881. Tsentralnyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
28. *Oryginalne listy rózne do szlachetnego bractwa Stawropigialnego lwowskiego z Rzymu i Warszawy pisane 1727-1730* [Original letters to the noble brotherhood of Stavropegal Lviv from Rome and Warsaw written in 1727-1730]. <http://bazy.oss.wroc.pl/kzc/wyniki_pl.php?RL-000450> (2017, September 30). [in Polish].
29. Sharanevych, Y. (1895). *Yuriy Eliyasevych. Ystorychesniy ocherk* [Yuriy Elisevich. Historical essay]. Lviv, typ. Stavropihiyskoho Instytutu. [in Ukrainian].
30. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 901. Tsentralnyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
31. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 905. Tsentralnyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
32. Juda, M. (1988/89). *Podstawy prawne publikacji wydawnictw dla Kościołow wschodnich w Koronie i ziemiach XVI-XVIII wieku* [Legal basis for the publishing of publications for Eastern churches in the Crown and lands of the 16th-18th centuries]. *Folia Bibliologia* 1988/89 [druk 1993 Ruskich w], R. 36/37. 7–20. [in Polish].
33. Nazarko, I. ChSVV (1962). *Kyyivski ta Halytski mytropolyty: biohrafichni narysy (1590-1960)* [Kyiv and Halych Metropolitan: biographical essays]. Toronto: Vydavnytstvo OO. Vasyliyan [in Ukrainian].
34. *Pryvileyi natsionalnykh hromad mista Lvova (XIV-XVIII st.)*. (2010) [Privileges of the national communities of Lviv (XIV-XVIII centuries)]. Lviv: Miske hromadsko-kulturne obyednannya «Dokumentalna skarbnytsya

- Lvova»; Lvivskyy natsionalnyy universytet im. Ivana Franka; Instytut ukrayinskoyi arkeohrafiyi ta dzhereloznavstva im. M. S. Hrushevskoho NAN Ukrayiny, Lvivske viddilennya. [in Ukrainian].
35. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 940. Tsentralnyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
36. Reference. «*Stavropihiyskyy instytut*» – Stauropegy Institute. Fund 129. Description 1. Case 941. Tsentralnyy Derzhavnyy istorychnyy arkhiv Ukrayiny u misti Lvovi [Central State Historical Archives of Ukraine in Lviv]. Lviv [in Latin].
37. Ohiyenko, I. (1983). *Istoriya Ukrayinskoho drukarstva* [The history of Ukrainian printing]. Vinnipeh-Kanada: Volyn. [in Ukrainian].
38. Isayevych, Ya. *Ukrayinske knyhovydannya: vytoky, rozvytok, problemy* [Ukrainian book publishing: origins, development, problems]. <<http://litopys.org.ua/isaevych/is26.htm>> (2017, September, 30). [in Ukrainian].
39. Kopystyanskyy, A. (1937). *Dopolenie k' materialam' otnosyashchymysya k istoryi L'vovskoho Stavropyhiona v XVIII st.* [Supplements to materials related to the history of the Lviv Stavropigion in XVIII century]. Lvov. Stavropyhyyskyy Instytut. [in Latin].